

15
rale av statsminister Nygaardsvold 11. juli 1941.

STATSMINISTEREN
Arkiv

For Islandske pressefolk. Lonsj Savey.

Det er med oppriktig glede at jeg som sjef for
Den Norske Regjerings Informasjonskontor ~~xxxx~~ hilder
representanter for presse og kringkasting fra vårt broder-
land i Island. Helt tilbake til sagaenes tid har islendinger
og nordmenn vært nært knyttet til hverandre. Leveforholdene
og beliggenheten langt mot nord i et hardt klima har gitt
oss en felles skjebne, som har gjort at vi stadig gjennom
skiftende forhold har vært interessert i ~~xxx~~ følge hin-
annens ferde. Og det nære slektskapet og de historiske tradi-
sjoner har ~~xxxx~~ ^{selvsagt} alltid vært et sterkt bindeledd mellom
våre folk. Jeg legger til at på det siste området st

vi nordmenn i en stor taknemlighets-gjeld til Island.

Island har gitt oss våre kongesagaer, og hva disse sagaer har betydd for norsk nasjonal reising og selvhevdelse, kan vanskelig overdrives.

Vi er to frihetselskende folk, og selv om vi gjennom alle tider på mange måter har vært noksa individualistisk betonet, så har allikevel kjærligheten til slekten og til hjemmet sveiset hvert enkelt av våre folk sammen i nasjonal selvfølelse, og samkjensle og kjærlighet til fedrelandet. og det er ut fra denne selvfølelsen og denne samkjenslen og kjærligheten at vi har søkt å bygge våre land

og trygge våre folk i kulturell, økonomisk og sosial/
henseende.

For vårt eget lands vedkommende er dette fredelige
oppbyggingsarbeide ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ blitt
avbrutt av en brutal krig. Norge ble gjenstand for et
uprovosert overfall, og landet vårt beherskes i dag
av fremmede tyranner, som har opphevet vår gamle nordiske
rettssikkerhet, og skapt økonomisk kaos og sosial elendighet
i Norge. Vi har ikke vært alene om å bli overfalt. Folk
etter folk, land etter land er blitt herjet med bål og
brann av en stormaktsgal diktator, som er ute for å under-
legge seg ikke bare Europa, men hele verden. Hevdvunnende

rettsbegreper og gammel kultur blir styrket i støvet .

Slaveri og avguds-tilbedelse blir innført i stedet. Det er de hårdeste nødsår sivilisasjonen her hatt i moderne tid.

Også Island, som i ~~to~~ tusen år har levet utenfor krig og internasjonale tvistigheter, er blitt dratt med inn i krigens malstrøm. Men virkningene har vært vesansforskjellige for Norge og for Island. Mens ~~Norge~~ ~~okkupert~~ ~~land~~ det norske folk i sitt okkuperte hjemland har mistet ethvert fnugg av selvstendighet, så har Island nå under krigen trådt helt og fullt inn i de frie, selvstendige og selvstyrende nasjoners rekke. Jeg vil nytte denne anledning til å lykkønske Island med den historiske avgjørelse

Island har været et helt selvstændigt land siden 1918
som er tatt i disse dager. ^{og} Island har vært med i vårt

nordiske samarbeide i mange år, på like fot med oss andre,

Men

Men men den siste erklæring og valget av egen riksforstander
har Island gjort hele verden betydelig kjunt med
~~er det likevel som et fullstendig~~ har virkelig

~~gjort~~ den selvstyretens ^{vilje} som har vært Islands ledemotiv i

tusen år. Det ville vært på sin plass på ny å ønske Island

velkommen blant de samarbeidende nordiske stater, men dette
hverdagsvundne nordiske samarbeide er for tiden helt umuliggjort.

Island står i dag fram som det eneste nordiske landet som ikke
er knuget eller kontrollert av den makt som prøver å øde-
legge alt vi har holdt høyt og hellig i Norden.

Jeg vil også lykkønske Island med valget av riks-

forstander. Jeg har personlig lært Svein Björnsson å
kjenne fra flere nordiske møter, og satt pris på ham som
en mann som alltid var sterkt interessert i sitt eget lands
så vel som
væl, ~~xxxxxxxx~~ i samarbeide innen Norden. På norsk hold
med den største glede hørt/
har en/ ~~xx~~ de varme ord riks-
forstanderen ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ uttalte både om Norden og om
Norge ved sin tiltreden. Slike uttrykk for samkjensle
varmer oss om hjertet i denne tid.

Men vi har også tatt det som uttrykk for en
dypere vilje hos det Islandske folk. vi vet at islending-
fene på samme måte som ~~xxxxxx~~ ^{nordmennene} tar avstand fra det styresett
som nå med vold og makt søkes påtvunget andre ~~fiite~~ folk.

At dette skjer i den nordiske rases navn gjør det ikke
bedre for oss. Det ^{er/} tusen år siden vi hadde treller i
Norden, og vi ønsker ikke at verden skal bli satt tilbake
et tilsvarende antall slektsledd. Det er et livsvilkår
for den tradisjonsrike nordiske kultur at Hitler-Tyskland
blir slått. Det er et livsvilkår for det frie samarbeide
mellom frie folk i Norden at trelleåket blir løftet både
fra våre folk og andre. Men Norden kan ikke ta risikoen
ved å stå alene som demokratiets høyborg etter dette Bagnar-
Øk. vi må samarbeide med andre frihetselskende folk, i
første rekke med de store demokratier som i dag kjemper en
diktaturmaktene
kamp på liv og død mot ~~XXXXXX~~.

Som så mange andre land har heller ikke Island vært bodd på alt som kan komme i denne ulvetid. Av strategiske grunner lå landet i faresonen. Det kom allierte tropper dit, også en norsk styrke. I denne uke har Island som selvstendig suveren stat, inngått en frivillig overenskomst med et annet fritt land, Amerikas Forente Stater, som har påtatt seg å beskytte og hjelpe Island. Det er en lykkelig avtale som vil bli hilst med glede i de øvrige nordiske land. Island har på denne måten sikret seg mot at landets tusen år gamle kultur skulle bli trampet i støvet, fordi om folket er litet i antall ^{uten} og ^{maktmidler} ~~militær forsvarsstyrke~~. Jeg vil gjerne få lykønske med avtalen, som jeg betrakter som det beste vern Island i øyeblikket kan få. Det er også med glede jeg har

sett de tydelige og ufravikelige forsikringer som De Forente Staters president har gitt Islands statsminister i denne forbindelse. Sagaöya i Atlanterhavet vil etter dette bli liggende som en bro mellom det beste i den gamle og den nye verden. Island vil i seg selv være et symbol på at Norden og de små nasjoner kan overleve verdensbrannen.

Dere islandske pressefolk vet hvordan det er gått
Deres kolleger i andre nordiske land. Dere er nå de eneste, bortsett fra få unntagelser, som representerer en helt fri nordisk presse. En vismann har engang sagt at det er med friheten som det er med lyset og luften, man savner den ikke

för den er borte og man holder på å bli kvalt. mange ~~kan~~
har fått samme det. Nå skal den nordiske friheten over-
vintre hos dere. Så kan den engang bli brakt tilbake, til
de øvrige nordiske land, over det samme hav hvor den engang
ble brakt ut, av vestervegs-vikinger for elve hundre år
siden.